

Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 242 (9924)

1975 чылдың октябрь 15, среда

1925 чылда
үндүзлөттүнген

Өртөө
2 көп.

Коммунистер! СЭКП-ниң XXV съездизин төлептиг уткуур дээш бүгү-улусчу шимчээшкенин авангардынга чоруп, массаларның идепкейлиг организациячылары болгаш нийизидикчилери болуңар!
(СЭКП ТК-ның Кыйгырыгыларындан).

КЫСТАРНЫҢ БҮГҮ-ДЕЛЕГЕЙ УЖУРАЖЫШКЫНЫҢ КИРЖИКЧИЛЕРИНГЕ

Эргим өңүктөр!
Делегейниң кыстарының ужуражышкының киржикчилери — силерге чуреттик ханымыдан байыр чедирип тур мен. Хосталга болгаш дең эрге дугайында херэженнерин хөй-хөй чүс чылдарда күзөл-болдам херек кыргында боттанган социалистик күрүениң наймысламы — Москва хоорайда чымчалан-дыр силер. Совет херэжене кижилер бүрүзү не болур бедик дүзүлгезин чогадыкчы күш-ажыл-биле, нийтилдизин амьдардып идепкейлиг кыргыжтып-биле долу хемчээштик холбаштырып, культуруда болгаш угаан-болгал байлактарында олар калба-биле чокушулаш дээш бистин партизми болгаш күрүениң эргежок чугула чүдүлери шуптузун тургузар дугайында доктаамал сагышты салып турар.

1975: БИШ ЧЫЛДЫҢ ДООЗУКЧУ ЧЫЛЫ

БИР ДЕМНИГ АЖЫЛДААР

БАЙЫРЛАЛГА БЕЛЕК

Ак-Довурак комбинаттын ийги элчөөнүн көрүзү улап болгаш нарын тулут. Нийти белин барык чеден метр чедип турар бо болуштуң кат бүгү-үзүнү шөлү бир гектар черин өлөп турар. Мында ажылдап турарларын арасында Красноярск, Ачинск, Новосибирск дээш чурттуң өске-ла хоорайларында келген белик мергендик ачыкчыларын көрүп болур. Республиканың өң дээр дөң тулуту бригадалары база-ла мында хура туттуңган. Мынчапган бо тулутуң долузу-биле харыылар «Тыва дугу тулуту» болган № 42 тулут эргелелинде материал-техникти хандырыла багай, ажылчын күжү өвөш деп хомузал кылар каныг-лаа барымдаа чок.

пунктуу эрткен негелетин сөөлү дүңгөрүлө амаа ыңпадын кылып турда, «Сибирьнин стальконструкция» трестинин Н. Коноваловка үзүрткан эвенозунун монтажниктери № 12 галерейин конструкцияларын дүрген болгаш шынарлыг элтип эгелдир. Узуну 50 метр, кайызы-лаа 42 тонна тенгилит демир конструкцияларын бирээниге графикте айтып хуусаазын-дан 2 шақ эрте элтип тургузуп турар.

СЭКП-ниң элчеглиг XXV съездизин чымчылдар дугайында Төп Комитеттин апрель Пленумунуң шийтпери база-ла съездизин төлептиг уткуур дээш социалистик чарыш дугайында СЭКП ТК-ның доктаамал Би-Хем райоңда Ленин орденниг «Кызыл тараачы» совхозтуң ажил-ишчилерин хөй-аыт ийгерев. Совхозтуң ажилчылары бо хуңерге тоску беш чылдык доозукчу чылың пландык доозукчу хуусаа улап тура-сорукут ажылдап турарлар.

Тулут-монтаж болгаш эки-тирилге ажилдарының талазы-биле тургустунган графикти өтүсселдир ту тулут эргелелинде специалисттеринин, инженер-техниктиг ажилдакчыларын шудуру ажилында, тулут эргелелинде партияз, профивел болгаш комсомол организацияларының доозукчуларын ажылдап аки удуртуп башкарарында хамаржың.

Тулутуң кол корпузунга чоруп турган үеисте ажылда 149 тулутчулар келир түрү-же, аларның 100-тен өвөшүн ажилче үнген. А оларның ажылчын үчүдүн кым-лаа кылбайн турарында 8 шақ дүргүзүлгө тулутчуларын кайы хире ажил кылганы билдирмес. Мындар харыылаа чок чорук мында шутт чыныч болган. Сөөлүнде билдирген-биле аларга, оларның ажылчын недела төңүзүндө түннөр турар болду. Байлаз шылды турла, тулутчулар ортузунда калбарган социалистик чарыш дугайында каныг чугула турарлар!

КЫШКА БЕЛЕТКЕЛ — ЧУГУЛА ИШ

СЭКП Тыва обкомунун бөрүзүн хулаң алган доктаамалга дүштүрү бүгү тулут организацияларының кылдыр ажылчын хуңер айы-биле толараткан, ут ажылчын харажылар кижилерин тускайлап тургускаан. Мындар болжож нийти удуртууга бо хире толаргайың тургускаан-лаа болза, эргелелинде боттарың болгаш өске черлерден келген тулут бригадаларының ажалы ам-лаа шыгыс көнүрүлгө адыңчалан. Тус-түс калбарга ажылдап турган бригадаларың ажыл-биле таныкыл көөрге чамык элчеглерде оларын кылдыр ажылчын баш улап толараткан, кижилерин хуңе жеке ажылчын күстүсепти түннөр үндүрүмөң бөрү-тур.

Он ашында элчег бүрүзүнде ажылдап бригадалардан жеке кижилер ажылга келгени, чүвү кынганы эки толаратканын турар. Бригада бүрүзүн лүң чүвү кылганын, нормалын кайы хире күстүсепти үндүрүлгө турар. Кижилерин күш-ажылың болгаш оларын доозуула чарышты мындай аныктыг эргелей организациялар партияз обкомунун бөрүзүн үндүрүп каан шийтирин дачгал долу күстүсептирил, ийги элчегтин айтып хуусаазында канчыл ажылдагы кинерилер дер айтырылгар тургустунуң көөр.

СЭКП-ниң XXV съездизин төлептиг уткуур талазы-биле социалистик чарыш бүгү чуртта калбарган. Чөөн-Хемчик райоңда «Октябрь» 30 чылык колхозтуң ажил-ишчилери ол чарышкы идепкейлиг киржи, тоску беш чылдык болгаш доозукчу чылдык пландык омаалдарың долдуру болгаш ажил күстүсепти боттарың үндүрүп хире ийриштерин турарлар.

Тулуда нийти байлаа шудуу мында деп чугуалал болбас. Боттарың алган хулаңгелерин эрестиг күстүсеп, үйгүлүкн болайын шудуру ажылдап турарлар мында хөй. Республика содунарнының каттышкан корреспондент

Кол корпустун 3-кү демдектеринге чери арылгал ажилдарын комбинаттын ажилдакчылары кылдып турар. Кол корпустун жекежи элчегте

1975-1976 чылдарда мал ханшатаалык челишкенин эргилтеринге белеткел — колхозчуларын бөгүгү чугула келди ол. Колхозта партияз эге организациязы, партбюлетер ажил кылдып шидар кижилер бөрүзүн бо улуг кампанияда хараа туткан. Оң түндүнде колхозта мал чеминиң белеткел багай өвөс чоруп турар. Коммунист Ондар Бүрүт-оол удурткан № 1 хойжу бригадала 130 тонна ситен келер планын турган. Партиязның элчеглиг съездизин төлептиг уткуур дээш чарышка хөй-аыт киреп бригадаың келжигинери 160 тонна ситен белеткээр белеткел хулаңгелери алган, олар доозуу-биле күстүсепти шидарлар. А бола мал бригадалык (бригадары Монгуш Оппала) 130 тонна ситен белеткээр планык 160 тонна кылдыр күтүсеткен.

«Тувинская правда» болгаш «Шын» содунарның тускый корреспондентилери.

А. БОНИН, С. МААДЫ, «Тувинская правда» болгаш «Шын» содунарның тускый корреспондентилери.

Колхоз төвүнде партияз эге организациязы мал чеминиң белеткелни шалыпчы фронт кылдыр чараша, суруңуң бүгү албан организация чарыгыне тус-түс омаалдарың берген.

ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелинде

Октябрь 13-те ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң хурамы болган, анда СЭКП ТК-ның шийтпери болгаш СЭКП ТК-ның Чингине секретары эл Л. И. Брежневтин чурттуң социал-экономикиг хөгжүлгезинин үндүзүн айтырылганың талазы-биле чугуаларыңа холбашты ССРЭ-ниң улус ажилдакчылары 1976—1980 чылдарда хөгжүлгезинин кол-кол уламышкынының төвөлелерини канчаар кылдынын турарыңны дугайында аныктыгың чугуалажың көргөн. Ол хураалга 1975 чылдын январь-сентябрь айларында ССРЭ-ниң улус ажилдакчылары хөгжүлгезинин күрүне планын болгаш күрүне бюджетин күстүсептирил чугуалашкан, а ол шыкшан 1976 чылда ССРЭ-ниң улус ажилдакчылары хөгжүлгезинин күрүне планын болгаш күрүне бюджетинин төвөлелеринин база көргөн.

Улетпур бугурагының негелде өндүрүн эргектен чымчыл чогуру үезинде дөңдөргө 7,8 хуу болган. Оон чыл пландык көрдүгени 6,7 хуу боор турар. Улетпур продукцияны сайгарар талазы-биле планчыл эвөлөшкөн республикалар шуптузу база нийти-зылел бо болгаш эвөлө-республика министроволары күстүсеткен. Пандан ажыр 5 миллиард рубльдин улетпур продукцияны бугурун, сайгарган. Улетпур күжү күш-ажылдык бугура-чүлүгү улгаттырылың планы 3,7 хуу турган болза, херек кырында 6,1 хуу кылдыр күстүсеткен.

Улетпур бугурагының негелде өндүрүн эргектен чымчыл чогуру үезинде дөңдөргө 7,8 хуу болган. Оон чыл пландык көрдүгени 6,7 хуу боор турар. Улетпур продукцияны сайгарар талазы-биле планчыл эвөлөшкөн республикалар шуптузу база нийти-зылел бо болгаш эвөлө-республика министроволары күстүсеткен. Пандан ажыр 5 миллиард рубльдин улетпур продукцияны бугурун, сайгарган. Улетпур күжү күш-ажылдык бугура-чүлүгү улгаттырылың планы 3,7 хуу турган болза, херек кырында 6,1 хуу кылдыр күстүсеткен.

Эртемденнер бажыңыңа

ССРЭ-ниң Эртемденнер бажыңыңа 250 чыл оюңуң байырлазын уламчыла, өскүс геологтар, геофизиктер, атмосфералар болгаш океан физиказының талазы-биле специалистер Эртемденнериң Москвада бажыңыңа сессияга чыгып келген, оңу Чурттуң эртемденнер ассамблеязы деп алап болур. ССРЭ-ниң ЭА-ының оралкы президенти академик А. П. Винogradov анда эге сөс алган, ол алдырлар талазы-биле эртемденнер уламышкыны демделгезин. Ажыктың байлактарың бүдүрүшкө ормониктиң ролон, Черийн доктриктиң чүдүлгезин, аграрың баш бугураар билдирүүн, математиктиң аргызың чоруту хөгжүлгезинин ролон, маа байдал-биле билдирүүн айтырылганың сессияга чугуалажың көргөн.

Өңнүктөр тывадан чорупкан

Социалистик чурттарның бистик республиканыңа чоран журналдарың бөлүгү Ан-Довурак хоорайга дүүн чораннар. «Тыва дугу-дугу» комбинаттың удуртканын, Барыын-Хемчин райоңунуң партияз болгаш совет ажилдакчылары алчылары оң бугура-ге черин тургусканың төөгү-биле, бугурагы күчүлөр шингиздип алгырың хөй националдык коллективтиң челишкенин-биле тамыштырганың.

Совет уластуң чагай бай-демделгези.

Совет уластуң чагай бай-демделгези.

М. Б. ДОСТАК-ООЛДУ ТЫВА АССР-НИҢ ДЭЭДИ СӨВЕДИНИҢ ПРЕЗИДИУМУНУҢ ХҮНДУЛЕЛ БИЖИ-БИЛЕ ШАҢНААР ДУГАЙЫНДА

М. Б. ДОСТАК-ООЛДУ ТЫВА АССР-НИҢ ДЭЭДИ СӨВЕДИНИҢ ПРЕЗИДИУМУНУҢ ХҮНДУЛЕЛ БИЖИ-БИЛЕ ШАҢНААР ДУГАЙЫНДА

Хүнүк ийги чартында өлөр Красноярск хоорайың ужууру чорупкан.

ТЮМЕНЬНИН НЕФТИЧИЛЕРИНИН ЧАА ПЛААННАРЫ

Нефть казып тыварынын беш чылда алаалганын бо чылдык сентябрь ортан үнине доолар болгаш плаандар ажар 44 кире миллион тонна «кара алдынын» алдыр. Главлитне нефтьтеги төдөзлөчүлөрүнүн хурамына XXV сьезинге адал болдурун чаа ындак хулааскаларын алган. Оу хурага Сибириниң нефтьчиликтерине Ленин орденин баа тывыскан. Барынн Сибири болла суук оттулар чүүдү бузуру талазы-биле бири черге үгөн болган СЭКП-ниң XXIV сьезинин айтканын Директива чураткаларын дыка ажырап. Тюмениниң нефтьчигири «СЭКП-ниң XXV сьезинин төлөтүгү уткуур

ЧОН-БИЛЕ ХАРЫЛЗААЛЫГ

Чонуга делегейди ак сеткилди күүсөдүп, хамзаарышкан ажылында-ла, хууза амкылыдыра-туртайгазында-ла амкылыр уледегир болуу, ажил-шинти мурунку озурунга чоруу, шыдал-макталды чаалда алган ажилдар чоруу депутаттар Чөөн-Хемчик районда хей. Оларын бирээниң ССРЭ-ниң Дээди Советинин депутаты, Алдын-кыс Содам-Баиронье Монгуш хамзааржыр.

А. С.-Б. Монгуш СЭКП-ниң XXII сьезинин аттыг совхозтон Доргун сүт-баран ферманын эргекчилик боолуванан, саймачылар ортузунга калбарган социализмди тарышка болганок-ла тилекчилериниң озурунга кире бээр. Ол болуунун шилди алган ажилын белик меркежилди билер болган, аяка бидимбилан ишкеттер хей сүттү саап турарынын мыдагына ишда. Сайма А. Монгуш бо чылдык бири чартымында 1844 литр сүттү ишек бурдуундан саап алган.

Чазакты дээди шаңчалакы Ленин орденин адектелген муракчы сайын шаңчалык ажилдан турарында алгыда, хей-ининин ажилдары идектелген кызы чоруу. Депутат сонугулар-биле доктаама чураткалаанг.

Тыва АССР-ниң Дээди Советинин депутаты Анай Бегиевна Монгуш нон мурунгу хулааске хей чураткан күүсүдүп, ажил-хейтерин депутат өрү-биле бир деминг шинтиптер, ишек саарынын талазы-биле адалар-сурагды кижилерин бирээни аларган.

АКШ-ТЫН Испанияда шериг баазалары

Испан девиаскореде америк шериг баазаларынын дугайында АКШ-тын болгаш Испаниянын аразында чаа дугуржуушкун чедиши азынган. Он төнүчү чүүдөдөр инспектор сөөдүрүди тодарайлаарлар, мичаала-ла ол дугуржууга мөө журтунда турган дугуржуга алган алам боттуг чүүдөлөр талазы-биле шыдалды болду дээрин ам-на шыдалды берген. Парламентарий амынашп турарында алырга, америк шериг баазаларынын Испанияга хевээр артаргана негедик кылдыр Мадрид болла Вашингтонун талазында шериг талазы-биле чадамга чадамгааларын баа АКШ-тын амы уешин шериг инспектор хейни чүүдөдөр иштин алыр. Чөрдүлөдөрүн чедимчилдик америк-испан чыгаалажып-ышкын сөөдөн турган болган дээрин сагындырлар калды. Мадрид болла франкисттер дугуржуга шериг талазы-биле мадамгаал болган негеп турган. Ичинчээр Вашингтон болла франкисттер америк шериг баазаларынын калбарына бээр дээр чылдак-биле хулааскаларын конгрессе удурунун болла дээр чүүдө бар. Сентябрьда сөөлү болган учуражышында америк шериглер Испанияга ам бир чыл иштинге турар дээр дугайында кунитуп бөөн түвүн дугуржууга алын хуузааы ам доозулган чүве болганга) кыска дугуржуга чеди алыган.

Күсүкү, кышкы армашкынында үсеп келген. Бо сезонда айнашкында онзагы чүү барыра? Ол дугайында СЭТА-нын корреспондентинин дилээн баураар РСФСР-нин Коо амыр Эргелединиң назарынты Н. В. Елисеева чугалап берген. Бокудусту камгалаар, черлик даяр амгытамын, кунтар-нын саами бистер талазы-биле хей ажил тере кылдыган. Оон түндүктө крайларынын, республикаларынын шунту-дунда дуогулт адырнын саами кооздугу. Россиянын арга-арыгында буурун саами чартык миллион четкенни чирекке алаарга четир.

АҢНЫЫР КОКПАЛАРЫНДА

Бо чылдын сентябрь айда эртарек сөөдөнүнүн алырга чүдө Калмыкиянын хоулаларында Белин 440 муң кире айтилопа-сайгактар оларлап чоруу турар. А чоокка чедер-ле сайгактар хоуар эң турлу. Черлик ивизер, шубрлар, шынар, черлик хаваннар саами аажок өскөн.

Россия Федерациянын облестарынын хей кезинде дуогулт адырнын саамын өскөн оларын планымг айнарында четирген.

Айнары-биле калы оларнын ишти баш саами тарымда өсүрүдөр көрдүңү турар. Бо сезонда аргаанын эң улут айымбуурлары 45 муңуу, сайгакты 85 муңуу өлүрери көрдүңө.

ДЕЛЕГЕЙ БО ХҮННЕРДЕ

ТӨӨГҮЛҮГ ЧУГУЛА ДОКУМЕНТ

ССРЭ-ниң болгаш ГДР-ниң аразында найырал, калы ажилдажылга болган дуалажылга дугайында чаа керөөгө СЭКП ТК-нын Чингисе секретары Л. И. Брежнев биле ГСЧН ТК-нын Бирги секретары Э. Хонекериниң октябрь 7-де, социализмгерман кунурунун национал байырларынын хунаде, ат салгыны-оя факт найыралыктуг болушкун болган. Немец ажилдажылган болган тараачыннын боуинуңу 26 чылдын делегелей республиказынын турустунган болган челинининиң тогулдун Совет Эвилелиниң акы-дуума дуалажылгы-биле чарыбас холбалыг.

ГДР-ниң партия-кунуе делегелейниң адал болдурун хулаас алышында чүве чугалап тура. Л. И. Брежнев «бистин найыралыктыг мыктыгы-биле камгалаар болган чайгылыш чок калбаргы деп шинтипирог чоруу-биле дайымкан бис-деп онаалап демдегелен. Чаа керөө хариин ол чаалай бууның соругтага тураскааттыган. Он өзөө — бистин чурттарымыз болган уюстарымыз улам коокшунлаштырыпче угламышкын болуу ийик деп чугалаар ийик мен». Совет Эвилелиниң болгаш ГДР-нин аразында акы-дуума дуалажылгы чаа, шынар талазы-биле улам белик талажа кокуртен ол төөгүлү документини ханы уткамы ол сөстөрде идергелеттинген.

«Бистин республикамыста социализмдиң аажок быжымын болган сынын дивезин. Совет Эвилели-биле бистин акы-дуума иштелиштиң аажок быжымын болган бүгү үелерде оглин дивезин бага дагы билдиктеп тур бис» — деп, ГДР-нин партия-кунуе делегелейниң баштаны Э. Хонекер Москвага делегелейниң болган. Ийн чурттуу акы-дуума сырий каттыжымшынын улам быжыгыттырылган, чаа керөө социализмгерман кунурунун улум быжыгыттырылган, Чер кырынга дайымын болган калы ажилдажылгыны быжыгыттырылган аажок улут амышкынын кинир, тайыныг амышкының бүгү кижигерелетинин эрге-ажыктарында баран чуратканг.

АМЕРИК ЧЕРГЕ УЖУРАЖЫШКЫН

ВАШИНГТОН. (СЭТА-нын корреспондентизи). «Экин, Алексей», «Экин, Валерий», «Эдлоу, Том, Дик, Вессе» деп мындай байырыг совет-биле болган күштүг кунпактажылгы-кынар-биле америк астронавтылар Т. Стаффорт, Д. Слейтон болган В. Бранд олар мында чете берген совет космонавтылар А. Леонов болган В. Кубасов-биле ужурашканыр.

Совет «ИЛ-62» айвер Эдвисе дээр шериг-агара баазаның аэродромунга холпкан. Америк шериг оркестри байырладын маршрутун күүсеткен. Чалапан А. Леонов, В. Кубасов болган оларнын өг-бузун биле совет космонавтыларнын ууртукчуу генерал-лейтенант В. А. Шагалов дужуп келгенер.

Аэродромга совет космонавтыларын америк астронавтылар, оларын өг-буздарынын кужитунери, АКШ-тын кунуе секретарынын ораакчызы А. Харман, аэродромга болган космос делегериниң шинчилор талазы-биле национал эргеледин директорунун ораакчызы К. Кроу, америк найыскаларын хей-инитининиң төдөзлөкчилери утук алганыр. Совет космонавтыларын ССРЭ-нин АКШ-га алын А. Ф. Дорьянин, Вашингтонда совет албан черлеринин ажилдажылгы баа улуг алганар.

СЕРЭ-ФРАНЦИЯ:

найыралдың чанчылы

Париж. (СЭТА-нын көр). Француз болгаш совет улустарын аразында чанчылы аларган болган найырал улам калбарып, оларын эрге-ажыктарында. Европаның уластарынын аразында калы ажилдажылгы болган тайбынын быжыгыттырылган, бистин ийке болган бүгү делегейге-ла чарыбышкынын ханыладырынга бараан бооп турар деп, сурагды француз хей-иниң ажилдажылгы. «Франция — ССРЭ» иштелидеди президентин ги Дессон СЭТА-нын корреспондентинге чугалаан. Бистин иштелидеди кол-ла соругтамы-ийн улаустун аразында найыралдыг харылааларын болган калы ажилдажылгы улам-ла бүгү талазы кылдыр калбарырынга, уагетунурп, ортемнин, техникалык болган култууранын иын-бүрү-адырларында совет ижилерин канчаар-ла аажок улут челишкунеринин дугайында миллион-миллион французтар аразында тайыбырларынга илгини бөөри бооп турар.

Буру шавышкын Нью-Йорк. (СЭТА). ССРЭ-нин КНО-нун чалында доктаама төдөз чери АКШ-тын төдөз черинин болган КНО-нун чингисе секретары К. Вальдхайм кичөөнегейн ССРЭ-нин төдөз черинге болган он ажилдажылгыларын улар сионон ижилерин талазында өжөөншек чөнтөлгө үтүетегилерин кылып турарынче улазылган.

БУРУ ШАВЫШКЫН

Июль 9-та совет төдөз черинин ажил-чоруудалында шартыктар соругта-биле Совет Эвилелиге улар өжөөншек чыскалды сионон хулаан бозуктер төдөз черинин ижилеринин чогууга чорукканар.

ШВЕЙЦАРИЯ. Женеваның чус-чус курткачылары Испанияда политиктиг терриг удууларынын чыскаалгынга кийир-кенер.

